

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΕΤΟΣ Α΄.

1 Μαΐου 1898

ΑΡΙΘ. 7.

ΑΝΟΙΞΙΣ

ΣΤΙΧΟΙ ΒΑΡΒΑΡΟΙ

Ἡ Ἀνοιξίς, ἄγνα, προβαίνει
Καὶ λυόνου ἔς τοὺς κάμπους τὰ χιόνια,
Ὁ ἥλιος ἔς τὰ χόρτα, ἔς τὰ κρίνα, ἔς τὰ ῥόδα
Γιὰ ἰδέε πόση χύνει καινούρια ζωή.

Ἀνθίζου οἱ λόφοι, ἡ κοιλάδες,
Τὰ δέντρα ἀπὸ κλώνους φουντώνου
Ἀκόμη κ' ἡ πέτρα, γροικᾷς νὰ εὐωδιάζη
Ἐνὰ πρῶτα δροσάτα φιλιὰ τ' Ἀπριλιοῦ.

Ἐπὶ στῆθος σου ἀπάνω γυρμένος
Ζητεῖς νὰ σοῦ ἴπῳ ἓνα τραγοῦδι
Πουλί τυφλωμένο τῆ νύχτα ἐγὼ ψάλλω
Τοῦ κόσμου τὴν πάλιν μὲ τ' ἄγρια στοιχεῖα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Α.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

*Ητο μία από τας διακαιέσι επίθυμίας μου. Νά ιδῶ φυλακὰς πλεον ἄνθρωπίνους καὶ ἐν Ἑλλάδι. Αἱ σκοτειναὶ τρώγλαι τοῦ Παλαμῆδιου καὶ τῶν ἄλλων Ἑνετικῶν φρουρίων, τὰ λεγόμενα *σφραγοιστήρια*, κατ' εἴρωνα εὐφημισμὸν, τὰ ὅποια ἐτυχεν ἄλλοτε, ἀπὸ τῆς μικρᾶς μου ἡλικίας νὰ ἐπισκεφθῶ, εἶχον φρικωδῶς ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς φαντασίας μου, διεγείρουσαι τὰς μᾶλλον ἀποτροπαίους εἰκόνας. Φύρδην-μῆγδην ἐρριμένοι ἐκεῖ οἱ κατάδικοι, ὡς κτήνη, ῥυπαροί, μὲ ἀπαισιῶς ἡλλοιωμένους ὄψεις, σκελετώδεις, εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν μολυσμένην καὶ πνιγηράν, ἐν τῷ ζόφῳ καθύγρων σπηλαίων, λαξευμένων εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ ὄρους, παρίσταν τὸν θάνατον φέροντα τὸ προσωπεῖον τῆς ζωῆς. Θάνατον ἠθικὸν καὶ ὑλικόν. Ἐνεθυμίζον παρελθούσας σκοτεινάς ἐποχάς, ὅτε ὁ ἐγγληματίας ἦτο εἰς ἀπλοῦς πταιστίνας, καὶ πταιστής μόνος αὐτός, ὅτε ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπανόρθωσις ἦτο θρησκευτικὸν δόγμα, — τίς θὰ ἐτόλμα νὰ τὸ ἀρνήθῃ; χωρὶς ὅμως ἐφαρμογῆν.

Ἡ κοινωνία ἐθεώρησε πάντοτε καθήκον τῆς νὰ τιμωρήσῃ τὸ ἐγγλημα καὶ νὰ καταστήσῃ ἀκίνδυνον τὸν δράστην τοῦ ἐκμηδενίζουσα τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἢ ἀπομονοῦσα τοῦτον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐσκέφθη τάχα μὲ τὴν αὐτὴν ἀκριβείαν νὰ προλάβῃ ἐκεῖνον καὶ νὰ διορθώσῃ τοῦτον; Τὸ δὲ ἄλλο ζήτημα τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἀρετῆς; Ὡ! αὐτὸ ἀπέφυγε πάντοτε ἐπιμελῶς νὰ τὸ ἴδῃ ἡ ἀνθρωπότης. Ἄλλως τε ὑπάρχει τὸσπ σπάνις ἐναρέτων εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας, ὡστε ἀπ' αὐτὸ πολὺ ὀλίγοι εἶχαν νὰ ὠφεληθοῦν. Τοὺς δὲ νόμους θέτει πάντοτε ἡ πλειονότης καὶ πάντοτε ὑπὲρ ἐαυτῆς. Τὴν ἰκάνοποίησιν ἀφῆκεν εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὴν θρησκείαν. Ἄλλ' ἔγινε τὸσον ἐλαστικὴ ἡ πρώτη καὶ ἐγγληματώθη τὸσον ἡ πρὸς τὴν δευτέραν πίστις, ὡστε πολὺ ὀλίγον ὠφελοῦν πλέον.

ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ σκέψεις εἶνε πολὺ εὐνόητος ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὅποιαν ἠσθάνθη, ἅμα ἐμαθῆ ὅτι ἀνεγείρονται ἐν Ἀθήναις φυλακαὶ τελειότεραι. Ἦτο μία εὐχάριστος ἀπαρχὴ προνοίας ὑπὲρ τῶν ἀποκλήρων τούτων, ἂν οὐχὶ τελικὴ, δυναμένη ὅμως νὰ ἔχῃ μελλούσας συνεπειὰς βελτιώσεως καὶ προόδου. Ἐπερίμενα δ' εὐκαιρίαν νὰ τὰς ἐπισκεφθῶ.

*Ἀντιγράφω ἐδῶ τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου μου, εἰς τὸ ὅποιον ἐρριπτα τότε ὅλας τοῦ φριχτικῆ μου βίου τὰς ἐντυπώσεις, καὶ αἱ ὅποιαί τὴν τὸσπ εὐαρέστους συγκινήσεις μου προξενούσιν.

«14 Ἰανουαρίου.... Ἐξαιρετικὴ ἡ σημερινὴ ἡμέρα. Μόνον εἰς τὸν Ἀττικὸν ὀρίζοντα εἰμποροῦν νὰ ὑπάρξουν τοιαῦται ἡμέραι ἀνοιχτικαὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χειμῶνος. Ψηλά, εἰς τὸν καθαρὸν, τὸν διαφανῆ, τὸν καταγάλαν οὐρανὸν οὔτε ἓνα σύννεφο. Ἐκεῖ κάτω μόνον μακρὰ εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὀρίζοντος ἐποικίλλον τὸ ὁμοίμορφον, διέκοπτον τὴν μονοτονίαν ὀλίγα σύννεφα ἐλαφρά, λευκά, διακεκομμένα. Ὁ ἥλιος ἐσκορπούσε πλοῦσια, ἀτέ-

λειωτα τὸ φῶς του, τὸ θάλπος του, καὶ ὅλη ἡ φύσις τριγύρω ἐπερνε ζῶν νέαν, λαμπρὰν, ὀργῶσαν.

«Εἶχομεν ἐξέλθει μετὰ τοῦ συνοίκου μου εἰς τὸν μεταμεσημβρινὸν τοῦ γύρου τῆς Ἀκροπόλεως περιπάτον μας. Ἄλλ' ἡ ἀσυνήθης τῆς ἀτμοσφαιρᾶς γλυκύτης μᾶς ὄθει νὰ παρατείνωμεν τὴν πορείαν μας. Ἦσθάνομεθα τὴν ἀνάγκην εὐρυτέρου χώρου, ὅπως ἀνετώτερον ἀπολαύσωμεν τὸ γλυκὺ θάλπος, τὸ ὅποιον μόνον τοιοῦτος χειμερινὸς ἥλιος παρέχει. Χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσωμεν σχεδὸν εὐρέθημεν ἐπὶ τοῦ κομποῦ λόφου τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ὅπῃθεν ἐπεσκοποῦμεν ὅλην τὴν πεδιάδα.

«Ἦτο τὸ θέαμα ἐξοχόν! Ἡ πεδιάς ὅλη ἐλαμπεν ὑπὸ τὴν πλημμύραν τοῦ φωτός. Ὅλα τ' ἀντικείμενα τριγύρω, καθαρὰ, λευκά, φωτεινά, ὡς νὰ ἐλουσθήσαν εἰς τοὺς χειμᾶρους τοῦ φωτός καὶ εἰς τὸν ἀτελεύτητον ὠλεανὸν τοῦ κυανοῦ, παρουσιάζοντο μὲ νέαν μορφήν, φαιδρὰν γελῶσαν, μὲ καινούργη στολήν, τὴν ὅποιαν ἐπεδείκνυον μὲ φιλαρέσκειαν θελκτικὴν.

«Ἀληθῆς ἀνοιξίς. Ἡ γλῶσση ἡ χαμηλὴ μόλις ξεφουτρωμένη ἔζωντάνευε κάτω ἀπὸ τὰς μαγικὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, καὶ ἡ ἐλγῆς ἡ φουντωμένης ἀνέβαλλον.

«Ὁ Ὑμηττός μὲ τὰς θαυμασίας φωτοσκιάσεις του, τὰς ὅποιαις ἐσχημάτιζον αἱ λείαι, αἱ κυματοειδεῖς πτυχαὶ τοῦ ἡτοιμάζετο νὰ πετάξῃ τὰ λίγα χιόνια ποῦ εἶχεν ἀκόμη εἰς τὴν κορυφὴν του, καὶ ὡς ὁ Φαῦστος τοῦ μύθου, νὰ λάβῃ μέρος νεάζων, ἰόχρους εἰς τὴν γενικὴν τῆς φύσεως ἀπόλαυσιν. Ἡ σεμνὴ Πεντέλη μὲ μίαν γιρλάνταν ἀπὸ χιόνι ὡς στολισμὸν τῆς καταστικτον, διακεκομμένην ἐτοιμὴν νὰ διαλυθῇ ἐπεδείκνυε μὲ φιλαρέσκειαν νύμφης τὰ παρθενικά της κάλλη. Καὶ ὁ Λυκαβητός ὁ συμπαθητικὸς, ἀπλοῦς καὶ μετριόφρων, μὲ τὴν λευκὴν κορυφὴν του ἐξωρίζετο καὶ ἐκεῖνος πλείοτερον εἰς τὸ περισσὸ φῶς.

«Ἡ θάλασσα ἐκεῖ κάτω λεία, ἀκύμαντος ὡς λίμνη ἀπέστλινε καθ' ὅλην τὴν ἐκτασιν, ἀντανακλώσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας της πυρκαϊᾶν φλογῶν ἀργυρῶν, καὶ κάπου κάπου ἐχωρίζετο ἀπὸ αὐτάκια κυανὰ, γλυκύτατα, ἀπαράμιλλα.

«Ἄλλ' ὅλα ὑπερέβαλλε τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἀκροπόλεως. Ὑπεροπτικὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς φύσεως, ὡς βασιλίς, μὲ τὸ βαρὺ διάδημά της, ἐδέχετο τὴν λατρείαν της.

«Καὶ ἐλαμπαν ὅλα γύρω της ἀπ' τὴ δίκῃ της λάμπῃ»

Ἐφαίνετο ὡσεὶ ὅλα τὰ περίξ ἀνεγνώριζον τὴν ὑπεροχὴν της καὶ προσήρχοντο γονυκλιτῆ νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὴν ὅλον τὸ κάλλος των, ὅπως τὸ προσθήσῃ εἰς τὴν λαμπρότητά της. Καὶ τὰ σκελεθρωμένα μάρμαρα της ζωντανεύοντα, εἰς χρωματισμοὺς ἀρρήτου γλυκύτητος, ἀντανακλῶντα τὸ φῶς, ἐκπέμποντα ἀστραπὰς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ συνεπλήρου τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐξόχου αὐτῆς εἰκόνας, συνέδεον τὴν ἁρμονίαν τῶν χρωμάτων τοῦ γαλάζιου οὐρανοῦ, τῶν ἰσχυρῶν βουνῶν, τῆς πρασίνης χλόης.

Ὁ Παρθενῶν ἐξιδανικεύομενος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τῆς μεγαλοπρεπειᾶς, μὲ τὰς ἁρμονικὰς, τὰς τελείας, τὰς συγκινητικὰς γραμμὰς του ἀνυψοῦτο ὑψηλὰ, ὑψηλὰ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἄυλος, ἀσύλληπτος καὶ πέραν τοῦ οὐρανοῦ ἀκόμη ἐχάνετο εἰς τὸ ἄπειρον, ὅπου ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἀκολουθήσουν πλέον....

«Ἐμείναμεν ἐπὶ πολὺ ἐκεῖ: Δὲν ἤξεύρω. Ἦμπορῶ ὅμως νὰ λησμονήσω αὐτὴν τὴν ἐκπληξίν ποῦ μοῦ ἔκαμεν ὁ σύντροφός μου; Ἐνθουσιάζετο ὁ ἄνθρωπος καὶ μὲ φωνὴν μεγάλην ἀνεκράξεν:

— Ὡ! Ἀθῆνα πρώτη χώρα,

«Θεωρῶ περιττὸν νὰ παραθέσω καὶ τὸν δεῦτερον στίχον. Εἶνε τὸσον κοινῶς γνωστός, ὡστε δύναμαι ἀκινδύνως νὰ τὸν ὑπεκρύψω.

«Οἱ στίχοι τοῦ αὐτοῦ μὲ ἔφεραν εἰς τὴν πραγματικότητα. Καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπεσαν ἐπὶ τῆς πόλεως, τὴν ὅποιαν ὁμολογῶ δὲν ἔβλεπα τὴν ὥραν. Εἶδα ἐκεῖ κτίρια καὶ κωδωνοστάσια, στέγας καὶ καπνοδόχους, εἰς πολύχρωμον καὶ ἄμορφον, καὶ συγκεχυμένον συμφορῶν καὶ ἦκουσα ἓνα βόμβον νὰ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς, βόμβον ἀσυνάρτητον, ὁ ὅποιος μοῦ ἐφάνη ἀγενῆς καὶ ταπεινὸς τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

«Εἶνε ἀρκετὰ ἐξυπνος ἄνθρωπος ὁ σύντροφός μου. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνοήσῃ εἶνε, πῶς ἀφοῦ ὅλοι οἱ φυσικοὶ ὄροι μόνον οἱ αὐτοί, ἀφοῦ ὁ τριγύρω κόσμος δὲν παύει νὰ εἶνε πηγὴ ἀστείρευτος ἐμπνεύσεως, οἱ νεώτεροι Ἑλληγες ἐν τούτοις εὐρισκόμεθα εἰς διάστασιν πρὸς ὅ,τι καλόν.

«Μένουν καὶ θὰ μόνον βέβαια ἐπὶ πολὺ οἱ φυσικοὶ ὄροι ἀμετάβλητοι. Ἄλλ' οἱ κοινωνικοὶ; Ἐχουν καὶ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν. Περισσότεραν μάλιστα.

«Τότε διέκρινα κάτωθεν ἡμῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν καὶ παρὰ τοὺς πυκνοὺς ἐλαιώνας τὸ ἡμικυκλικὸν οἰκοδόμημα τῶν φυλακῶν Συγγροῦ. Μοῦ διήγειραν παλαιὰς ἐντυπώσεις καὶ ἀκατάσχετον περιέργειαν. Μετ' ὀλίγον, οὐχὶ ἄνευ ἀντιρρήσεων τοῦ συνοίκου μου, ἐβηδίζομεν κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτάς.

«Ἡ χαρὰ μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Δὲν ἐπερίμενα αἱ φυλακαὶ νὰ μοῦ παράσχουν τὸσον εὐαρέστους ἐκπλήξεις. Εἶδα τοὺς καταδικῶν ὁμοιοστόλους, καθυρούς, ἐργαζομένους. Παράδοξον! Ὅλων αἱ φυσιογνωμίαι μοῦ ἐφαίνοντο συμπαθεῖς, γλυκεῖαι. Δὲν ἦσαν οἱ ἀποτροπαῖοι ἐκεῖνοι κατάδικοι, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε τὴν μὲν ἐπροξένισαν φρίκην. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἐξηγυγιζόντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἐδῶ ἔβλεπες ῥάπτρας τελείους μὲ τὰς φαλίδας καὶ τὰς βελόνας των' ἐκεῖ ἐξυλοουργοὺς μὲ τὸν βαρεῖαν σφύραν καὶ τὰ πύραυλα. Ὅλα αἱ τέχναι ἀντεπροσωπεύοντο ἐκεῖ. Ἦσαν ἐργάται καὶ ὄχι κατάδικοι ἐκεῖνοι.

«Εἶδομεν τὰ δωμάτια των καθαρὰ καὶ εὐάερα τὸ σπουδαστήριον, τὸ γυμναστήριον, τοὺς λουτήρας. Καὶ ἡ μικρὰ των ἐκκλησοῦλα. Ἀληθῆς οἶκος σωτηρίας τῶν καρδιῶν χαμένων. Ἀπεκαλύφθη ἀπὸ εἰλικρινῆ σεβασμὸν πρὸς αὐτὴν Περιήλθομεν ὅλον τὸ οἰκοδόμημα. Τέλος ἀνήλθμεν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ ἀνωγαίου, ὅπου τὸ νοσοκομεῖον καὶ αἱ φυλακαὶ τῶν ἐφῆβων.

«Εἰς τὸ παραπλεύρως φαρμακεῖον παρετήρησα μεσήλικα τινα ἐκτελοῦντα χρέη βοηθοῦ. Τὸ ἐξωτερικὸν του γλυκὺ καὶ ἀγαθὸν μοῦ ἐκίνησε τὴν προσοχὴν μὲν τὸν εἶδον. Ἐπλησιάζομεν ἐρωτῶντες σχετικόν τι τοῦ νοσοκομείου. Μᾶς ἀπεκρίθη μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ λεπτότητος. Ἦτον ἐν γένει συμπαθῆς ἄνθρωπος. Εἰς τὸ πρόσωπόν του παρετήρει τις τὴν ἐκφρασιν ἠθικοῦ πάθους, εἶχεν ἦθος τι μελαγχολίας καὶ θλίψεως, τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκρύψῃ, ὅσον καὶ ἂν προσποιήτο.

«Μετ' ἀπεριπέπτου περιεργείας, ἐν ᾧ μᾶς ὠμίλει τὸν διέκοψα.

— Καὶ βέβαια εἶσαι διωρισμένος ἐδῶ, εἶπον.

— Ὅχι, ἐπροθυμοποιήθη νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ὁ ὀδηγῶν ἡμᾶς φύλαξ, εἶνε κατάδικος.

«Ἄλλὰ συγχρόνως ὁ κατάδικος διέκοψε τὴν ὁμιλίαν,

κατεβίβασε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐσκυθῶρπασε καὶ ἀόριστος μελαγχολία ἐξωγραφῆθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Προφανῶς ὁ ἄνθρωπος ἔπασχε. Τὸν ἐλύπησε πολὺ ἡ προθυμία τοῦ φυλακῶ.

«Ἐτρέψαμεν ἄλλο τὸ βῆμα χωρὶς νὰ τοῦ ἀποτινωμεν τὸν λόγον. Ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ σεβασθῶμεν τὴν μελαγχολίαν του. Ὅταν δὲ ἀπεμακρύνθημεν, ὡστε νὰ μὴ μᾶς ἀκούῃ, ἤρωτησα τὸν φύλακα.

— Καὶ εἶνε γὰ πολὺν καιρὸ;

— Διὰ βίου, ἀπήντησεν' ἀλλὰ, ἔσπευσε νὰ προσθήσῃ, εἶνε καλὸς ἄνθρωπος καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἀφίνουμ' ἔστι λεύτερο....

«Μετ' ὀλίγον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν πόλιν. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη δύσει, τὸ δὲ ἔσπερινόν λυκόφως μὲ τὴν ποικίλλην ἐναλλαγὴν τῶν χρωμάτων του.

«ὅπου δὲν ἔχουν ὄνομα καὶ ἔχουν περίσσια κάλλη», ἐξηπλοῦτο ταχύτατα πανταχοῦ. Ἦτο ἡ μελαγχολικὴ ἐκείνη ὥρα ἡ τὸσον πρόσφορος εἰς συγκινήσεις. Ἐβηδίζομεν καὶ οἱ δύο σιωπηλοὶ καὶ κάτω νεύοντες. Ἄγνωστίμιν τρῶπῳ ἡ μελαγχολία τοῦ καταδικῶ εἶχε μεταδοθῆ καὶ εἰς ἡμᾶς.

«Ἐξάσχε ἀνεγείρας τοὺς ὀφθαλμούς.

— Εἶδες; εἶπα εἰς τὸν σύντροφόν μου. Μὲ προσέβλεψε μόνον, τὸ αὐτὸ ἐσκέπτετο καὶ ἐκεῖνος.

— Τὸν δυστυχῆ ἐψιθύρισε.

«Ἐξηκολουθήσαμεν ἐν σιωπῇ καὶ βραδέως βαδίζοντες, μέχρις οὗ τὸ αὐξάνον ψῦχος τῆς νυκτὸς μᾶς ἠνάγκασε νὰ ταχύνωμεν τὸ βῆμα καὶ νὰ διακόψωμεν τὰς σκέψεις μας.»

Παρήλθοι ἡμέραι καὶ χρόνοι μεγάλοι. Ἐξηλείφθησαν αἱ ἐντυπώσεις μου ἕκτοτε καὶ μετεβλήθησαν πολλαὶ ἀπὸ τὰς ἰδέας μου. Ἰδὲν ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμός μου περὶ τῶν φυλακῶν ἐκεῖνων, μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους δραπέτεύσεις τῶν φυλακισμένων, καὶ τὴν ῥωμαϊκὴν διεύθυνσιν των ἐντελῶς ἐψυχράνη. Ἄλλὰ ποτὲ δὲν ἐσβέσθη ἡ ἐντύπωσις τοῦ καταδικῶ.

Ἦμπορεῖ νὰ τελειοποιηθῶν ὅσον δήποτε αἱ φυλακαὶ ἄλλ' ὅταν πρόκηται νὰ ἐγκλεισθῇ κανεὶς ἐκεῖ διὰ βίου, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκφυλίζεταί καὶ νὰ ἀτροφῆ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ εὐγενέστερον καὶ τὸ προοδευτικώτερον τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου τὸ κοινωνικόν, τότε αἱ φυλακαὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀνάγκης προχείρου ἴσως, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸσον ἐπωφελεῖς κατασκευάσμα. Τὸ ἀνθρώπινον αἶσθημα ποτὲ μέχρι τέλους δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν ποινήν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν ἄνθρωπον ἀποτροπαζόμενον τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν καὶ βδελυττόμενον τὸ ὄργανον αὐτῆς τὸν βλέπομεν οἰκτείροντα τὸν ἐγκλειστον εἰς τὴν φυλακὴν κακοῦργον καὶ προνοοῦντα δι' αὐτόν. Θεωρεῖ καθήκον του μάλιστα τοῦτο. «Ἐν φυλακῇ ἡμῖν καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθαί με.» Ὁ αὐτὸς λόγος ἔκαμε καὶ ἡμᾶς νὰ μελαγχολήσωμεν εἰς τὴν ἰδέαν τῆς καθείρξεως διὰ βίου τοῦ καταδικῶ, οὐδ' ἐμετρίαζεν ἡ τελειότης τῆς φυλακῆς τὴν σκληρότητα τῆς καταδικῆς.

Ἰσως ὁ καταλληλότερος τρόπος τῆς περιστολῆς τοῦ ἐγγληματος δὲν εἶνε μόνον τὸ τιμωρεῖν. Τὸ δὲ καταλληλότερον *σφραγοιστήριον*, ἴσως εἶνε αὐτὴ ἡ Κοινωνία καλλήτερα ὀργανωμένη.

(Ζάκυνθος).

ΔΗΜ. Θ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΟΝΙΩΝ

Ἄν δέν με ἀπατᾷ ἡ μνήμη, ὁ μακαρίτης ὁ Παππαρηγόπουλος, ἔχει γράψῃ μονογραφίαν τινά ὑπὸ τὸν τίτλον *Ὁ φίλος μου*. Ἄγνοῶ, ἔάν γράφῃ ταύτην, εἶχεν ὑπ' ὄψιν του τὸν φίλον μου τὸν Κώστα· ὅπωςδὴποτε ὁμοίως, ὁ φίλος μου οὗτος, εἶναι ἡ ζωῶν εἰκὼν τῆς προσωπογραφίας ἐκείνης, ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἰδέας τοῦ συγγραφέως αὐτῆς.

Ὁ φίλος μου οὗτος ὁ Κώστας, ἄγει νῦν τὸ 25ον τῆς τῆς ἡλικίας του ἔτος· σπουδάζει τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, εἶναι κοντός, παχουλός, ῥοδοκόκκινος, ἀγαπᾷ νὰ πίνει, κάθε βράδῳ πρὸ τοῦ δείπνου, 2 ἢ 3 οὔζα, ἀρέσκειται νὰ φορολογῇ τὰς ταμπακοθήκας τῶν φίλων του, ἰσχυρίζομενος ὅτι αὐτὸς δὲν ἀγοράζει καπνόν, διὰ νὰ μὴ γείνη τεργιακλῆς, καὶ ἔχει τὸ μέγα προτέρημα, τοῦ ἰὰ μὴ ἀφίνη ἡσυχὰ τὰ ὠτά σου οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, ὅταν εἶναι μαζί σου.

Ὁμιλῶν ἔχει καὶ ἓν προτέρημα, οὕτινος στεροῦνται συνήθως οἱ πολλοί· μεταβαίνει εὐχερῶς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς θέματος εἰς τὸ ἕτερον. Ἴδου π. χ. μίαν του ἀφήγησιν, ἣν ἔστειλόγραφησα.

Ἐρχεται ποτε πρὸς με, καθήμενον μετ' ἄλλων φίλων μου.

—Δός μου, μοῦ λέγει τὸν καπνόν σου.

—Τῷ τείνω τὴν σιγαροθήκην μου, λαμβάνει σιγάρον καὶ τὸ ἀνάπτει· παρατηρεῖ τὸν καπνὸν τὸν ἀναπεμπόμενον καί :

—Δὲν δύναται· ἀρά γε, λέγει, νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ὁ καπνός, ὡς δύναμις; Πῶς ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἀτμός τάχα; Πῶς παρήχθησαν τόσα ἔργα θαυμαστά δι' αὐτοῦ; Αἰάτμομηχαναὶ π. χ., τὰ ἀτμόπλοια. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀτμοπλοίων, εἶδον χθὲς εἰς Πειραιᾶ, ἓν περίφημον τοιοῦτον. Ἦτο ἀγγλικόν. ὦ! αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι, φίλε μου, εἶνε θαυμαστοί. Τί ἐφευρετικὸς λαός, τί πρακτικὸς! Φαντάσου. Τώρα σκέπτονται νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ τὴν ομίχλην, ἡ ὅποια καθ' ἑκάστην πρωϊαν, καλύπτει τὸ Λονδίνον· δὲν γνωρίζω, ἂν θὰ τὸ κατορθώσουν αὐτό· φαντάσου, ἔάν ἀπαλλάξουν τὸ Λονδίνον ἀπὸ τὸ κακὸν αὐτό. Τί ὠραία πόλις θὰ εἶναι καὶ τί εὐχάριστος ὠραιότερα ἀπὸ τὴν Νεάπολιν, εἰς τὴν ὁποίαν κατασκευάζουν τόσον ὠραία μακαρόνια. Μωρὲ ἀλήθεια, πόσον μοῦ ἀρέσει αὐτὸ τὸ φαγητόν· καὶ μάλιστα μετ' τυρί, καὶ τυρὶ κεφαλήσιο· μάλιστα νὰ ἔχουν καὶ σάλτσα μπόλικη. Μερικοὶ τὰ ἀγαποῦν στεγνά, χωρὶς σάλτσα, ἀλλ' ἐγώ...

—Σκασμός ἐπὶ τέλους, τῷ λέγω. Ἀρχίσεις ἀπὸ τὸν καπνὸν καὶ πῆγες στὰ μακαρόνια;

—Τὰ μακαρόνια, μοῦ λέγει, ἀπαθῶς: Χά, χά, χά. Μωρὲ ἀλήθεια, ξέρεις πῶς τὰ μακαρόνια προφητεύουν;

Μοῦ ἐκόλησε τὸν γέλωτα· καὶ γελῶν καὶ ἐγώ, ἴσως διὰ τὴν φλυαρίαν του.

—Προφητεύουν; τοῦ λέγω. Πῶς;

—Νὰ μοῦ λέγει· εἶχα μιά ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Σμύρνη, ἀπὸ μιά ἑξαδέλφη μου ποῦ παντρεύτηκε καὶ πῆρεν ἓνα θεατρίνο, ἕναν ἡθοποιόν, ὅπως τοὺς ἐβάφτισεν ὁ μακαρίτης ὁ Ραγκαβῆς, τοὺς σκαπανεῖς τούτους τῆς σκηνῆς, ὅπως ἐγώστικῶς αὐτοκαλοῦνται οὗτοι.

—Καὶ ποῖα σχέσις, βρὲ φλαφλατᾶ, τὸν ἐρωτῶ, μετὰ τῶν μακαρονίων, ἑξαδέλφης σου καὶ ἡθοποιῶν;

—Μεγάλη, φίλε μου, μεγάλη. Ἄκουσε. Εἶναι εὐμορφη ἱστορία· θὰ γελᾷς.

Καὶ ἐκάθισε.

—Δός μου πρῶτα ἓνα σιγάρο, εἶπε.

Τῷ ἔδωκα τὸ αἰτηθέν.

—Ἄκουσέ με τῷ λέγω. Πῆς τὴν ἱστορίαν σου, ἀφ'

οὔ τὸ θέλεις, ἀλλὰ πρόσεξε. Μὴ φύγῃς ἀπὸ τὸ θέμα, διότι τότε καὶ ἡμεῖς ὅλοι φεύγομεν ἀπὸ κοντὰ σου, καὶ τὴν ἱστορίαν σου θὰ τὴν ἀκούσῃς μόνος σου.

Ἦπεσθέθη νὰ τὴν ἀφήγηθῇ ἄνευ παρεκβάσεων, καὶ ἡμεῖς ἀπεφασίσαμεν νὰ τὸν ἀκούσωμεν.

Ἡ ἱστορία του εἶναι νόστιμη, καὶ τὴν παραθέτω ἐνταῦθα.

«Ἐγὼ ἐν Σμύρνῃ, ἤρχισεν ὁ Κώστας, μίαν ἑξαδέλφην· θὰ ἀριθμῇ τώρα Μαῖους τριάκοντα καὶ ἐνυμφεῦθη πρὸ 15 ἡμερῶν μόλις. Καὶ ὁμοίως ἦτο ὠραία καὶ εἶχε καὶ προίκα, ἡδύνατο δὲ ἐπομένως, μετ' ἡδύνατον μόνον προσόν τῆς, νὰ ὑπανδρευθῇ πολὺ πρότερον. Ἀλλὰ τὴν ἔφαγαν τὰ μακαρόνια· τὰ μακαρόνια, φίλε μου, ἄτινα ἔτρωγε καθ' ὑπερβολὴν, καὶ τὰ ὅποια τὴν ἐξεδικήθησαν. Καὶ ἰδοὺ ὡς.

Ἦσαν ἀπόκρεω. Ἡ τελευταία Κυριακὴ, καθ' ἣν συνήθως μετὰ τῶν ἐδεσμάτων, παρατίθενται καὶ τὰ Ἰταλικῆς προελεύσεως ζυμαρικὰ ταῦτα.

Ἡ Κοῦλα—ἡ ἑξαδέλφη μου εἶχε πληροφορηθῇ πρὸ μικροῦ, ὅτι ἡδύνατο δύναμις τῶν μακαρονίων τῆς τελευταίας ἀπόκρεω, νὰ μάθῃ τίνα θὰ λάβῃ ὡς σύζυγον, ἤρκει μόνον, νὰ κρατήσῃ ἐν τῷ στόματι τῆς ὀλίγα τοιαῦτα ἀμάσητα, ἄτινα νὰ θέσῃ τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν τῆς. Καθ' ὕπνον δέ, θὰ ἔβλεπε τὸν μέλλοντα σύζυγόν τῆς ἀσφαλῶς.

Ἡ Κοῦλα ἦτο ὀλίγον δεισιδαίμων, ὡς πᾶσα γυνὴ· εἰς τὸ ζήτημα μάλιστα τοῦ γάμου ἦτο περίεργος. Καὶ ἀπεφάσισε νὰ πειραθῇ. Ἐνῶ λοιπὸν ἔτρωγε τὸ βράδῳ, ἐκράτησε τὰ μακαρόνια εἰς τὸ στόμα τῆς. Μάλιστα ἔτυχε νὰ γίνηται εἰς τὸ τραπέζι συζήτησις μετὰ τοῦ πατρὸς τῆς, κατασκευαστοῦ μακαρονίων καὶ ἐνὸς θεοῦ τῆς, κατασκευαστοῦ οἴνοπνευμάτων. Καὶ ὁ θεὸς τῆς ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ βιομηχανία τοῦ οἴνοπνεύματος, εἶναι προκρίτωτέρα τῆς τῶν μακαρονίων, διότι.

—Ἄλτ! εἶπον, ἐνταῦθα εἰς τὸν Κώστα, λαμβάνων τὸν πῖλον μου. Ἄφες τὴν βιομηχανίαν, ἐπάνελθε εἰς τὴν ἱστορίαν σου, εἶδὲ μὴ, ἔφυγα.

—Καλὰ μοῦ λέγει. Κάθησε· ἐξακολούθω. Ἡ Κοῦλα λοιπὸν, ἠγέρθη τῆς τραπέζης, ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς, καὶ ἔθηκε τὰ μακαρόνια ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον· ἐπανῆλθεν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συναναστροφῆς, αὐτὴ ἐκάθητο ἐπὶ ἀκανθῶν, ἀνυπομονοῦσα νὰ λήξῃ ἡ ἑσπερίς καὶ νὰ δυνηθῇ οὕτω αὐτὴ ῥιπτομένη εἰς τὴν κλίνην τῆς, νὰ ἴδῃ καθ' ὕπνον, τὸν μέλλοντα κύριον τῆς χειρὸς καὶ τῆς καρδίας τῆς.

Καὶ ὅτε μικρὸν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡ ἑσπερίς διελύθη, ἡ ἑξαδέλφη μου ἀπεχώρησεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς καὶ πλήρης χαρᾶς, ἐρρίφη εἰς τὴν κλίνην τῆς. Ἐκοιμήθη.

Ἐκοιμήθη καὶ εἶδεν ἓν ὄνειρον. Εἶδεν ὅτι ἐνυμφεῦτο ἓνα ἄνδρα ἐνδεδυμένον χρυσοκέντητον στολὴν, καὶ φέροντα διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Ὅτε ἐξύπνησεν ἀνελογίζετο τὸ ὄνειρον. Καὶ ἀναλογίζομένη τὸν καθ' ὕπνον σύζυγόν τῆς, ἐσχημάτισε κατὰ μικρὸν τὴν πεποίησιν, ὅτι ἐμελλε νὰ νυμφεῦθῃ βασιλέα ἢ πρίγκηπα.

Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐμαρτύρει, ἡ ἀπόρριψις 2 ἢ 3 συνοικισίων, ἀρκετὰ κελῶν, ἄτινα τῇ παρουσιάσθησαν. Δὲν εἶπέ ποτε, ὅτι περιέμενε νὰ νυμφεῦθῃ βασιλέα· ἀλλ' ἐδιηγήθη εἰς πολλοὺς τὸ ὄνειρόν τῆς.

Παρήλθον ἀπὸ τότε πέντε ἔτη. Ἡ Κοῦλα, μοῦ ἔλεγε πολλάκις, ὅτι ἀνυπομονεῖ νὰ ἴδῃ πῶς θὰ ἐκπληρωθῇ ἡ προφητεία τῶν μακαρονίων.

—Θὰ νυμφεῦθῃς τὸν βασιλέα τῶν Ὀττεντότων τῆ ἑλεγον.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΙΛΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΤΟΜΩΝ
ΦΥΛΟΥ ΔΙΑΦΟΡΟΥ

Ἀπὸ τῆς μυθολογικῆς περὶ φιλίας δόξης ἄχρι τῆς θετικωτέρας αὐτῆς ἐρεύνης περὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν σχέσεων ἐπιρροῆς τῆς ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, μυρία πίπτουσι ζητήματα, ἡ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἐξονύχισις τῶν ὁποίων εὐρὺ θὰ ἀπετέλει καὶ πολυδαίδαλον μελέτης σύστημα. Τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν θέλομεν ἐνταῦθα διὰ βραχέων ἐπιληθῆθαι τοῦ ζητήματος «τοῦ ἐφικτοῦ τῆς ὑπάρξεως μετὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς φιλίας», προβλήματος, ὅπερ ἐν ταῖς καθ' ἡμέραν ἡμῶν σχέσεσιν οὐχ ἄπαξ ἠκούσαμεν ἀνακινούμενον, μετὰ λύσεως τὸ πλεῖστον ἀρνητικῆς, ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πάντοτε αὐθεκᾶτου, ἀνευ μνείας τοῦ λόγου τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης πεποιθήσεως. Ἐγὼ παραδέχομαι ὅτι ὑπάρχει· ἐγὼ φρονῶ ὅτι δὲν ὑπάρχει· καὶ ἀμφοτέρωθεν δικαιολόγημα: «dixi quia dixi».

Πρὸς ἐπίπλυσιν ἀνασκαλεύοντες τὸ θέμα, δέον πρὸ παντὸς νὰ ἀποχωρίσωμεν τὴν σχέσιν τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον, ὡν ἐκάτερος ἀντιπροσωπεύει τὸ ἥμισυ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἥτις πλήρης καὶ αὐτάρκης ἀποκαλύπτει μόνον ἐν τῷ ἀνδρὸς γυναικῶν. Ὁ μεταξὺ αὐτῶν δεσμός, ἡ ἐνότης τῶν καρδιῶν των, τῶν αἰσθημάτων των

Χθὲς ἔλαβα μίαν ἐπιστολὴν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Μοῖ γράφει ὅτι ἡ Κοῦλα, ἠράσθη ἐνὸς ἡθοποιῦ. Τὸν ἠκολούθησε, ἔφυγε μετ' αὐτοῦ εἰς πλησιόχωρον κώμην, καὶ ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς, ὑπεχρεώθησαν νὰ συζευξῶσι τοὺς ἀλληλοκαπνέοντας.

—Πῶς σοῦ φαίνεται ἡ ἱστορία; Δὲν ἐπηλήθευσαν τὰ μακαρόνια; Ἡ Κοῦλα δὲν ἐνυμφεῦθη ἄνδρα, δυνάμενον νὰ μεταβληθῇ καὶ εἰς αὐτοκράτορα καὶ εἰς βασιλέα καὶ εἰς πρίγκηπα, ἀρκεῖ νὰ ἐκλέγῃ τοιαῦτα πρόσωπα, ὅταν θὰ παριστάνῃ ἐπὶ σκηνῆς;

Ἐγελάσαμεν μετ' ἡμᾶς τὴν ἱστορίαν τοῦ Κώστα.

—Καί, τὸν ἠρωτήσαμεν, ἡ ἑξαδέλφη σου, φέρεται τὰ προσόντα τῆς βασιλείσεως. . . διὰ τὴν σκηνὴν πάντοτε;

—Οὐ! μὰς λέγει, καὶ πολλά. Ἐν πρώτοις, εἶναι νευρικὴ, καὶ καθὼς ξέρεις, κύριον συστατικὸν τῆς ἡθοποιῦ σῆμερον εἶναι νὰ τὴν πιάσουν τὰ νεῦρα τῆς: ἀπόδειξις ἡ Παρασκευοπούλου, ἡ ὅποια μετ' ἡ μοναδικὸν αὐτῆς προτέρημα τῆς, ὠνομάσθη καλλιτέχνις. Χρειάζονται δηλ. καὶ ἄλλα συστατικά, δὲν τὸ ἀνοῦμαι: ὅπως π. χ. . . .

Καὶ ἤρχισεν ὁ ἀδιόρθωτος φλύαρος, νὰ μὰς ἀπαριθμῇ τὰ προσόντα τοῦ ἡθοποιῦ. Ἄλλ' ἡμεῖς ἀθορύβως, λαμβάνοντες ἐνὸς ἐκάστου τὸν πῖλον του, ἠγειρόμεθα καὶ οὕτω ὁ Κώστας, μετὰ μικρὸν, ἔμεινε μόνος ἀκροατὴς τῆς ἀκένωτου φλυαρίας του.

ΑΝΔΡΕΑΣ Χ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

ΕΜΗΝΕΥΣΕΙΣ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΒΑΡΛΕΝΤΗ

ΧΛΟΗ ΚΑΙ ΡΥΑΚΙ

Σὲ βουνάκι ἐπάνω χλόη προσινίζει
'ποῦ λουλουδιὰ μύρια ἔχει στολισμὸ
καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς σὲ γιὰ δὲ ἀντικρύζει,
ἀγκαλιὰ γυρμένη μετ' ὅν οὐρανὸ.

Μά, κρυφὰ ὀστὴ χλόη, μέσα τῆς γυρίζει
δρροσερὸ ρυάκι ἔπάνω στὸ βουνὸ
ποῦ ἀπαλὰ κυλιέται κι' ὄλο μουρμουρίζει
καὶ κατασταλάζει κάτω στὸ γιὰ δὲ.

Στὸ βουνὸ ἡ χλόη γύρω καμαρώνει
ζηλευμένα νηάτα κι' ὁμορφιὰ τρελλῆ
καὶ τὸ ἀργὸ ρυάκι σιγοτραγουδεῖ.

—Εἴμ' ἐγὼ ἡ ἀγάπη ποῦ σὲ μεγαλώνει
Πλάτανος δὲν εἶσαι καὶ ψιλὸ δένδρον,
αἰριο θὲ νὰ σβύσης χλόη μου φτωχί!

ΛΟΓΙΑ ΓΛΥΚΑ

Σὰν ἤμουν πρῶτα ἀνήξερο παιδί
Τὰ μάτια σου μ' ἀγνόητα θωροῦσα
Τώρα ἡ ματιὰ σου μοῦ γινε φιλή
'ποῦ λαχταρῶ γι' αὐτὸ ξανθομαλλοῦσα.

Μ' ἂν ἡ ματιὰ σου μοῦ γινε φιλή
σκέψου τί θᾶναι τὸ σωστὸ φιλή σου,
θᾶναι γὰρ ἔμένα δεύτερη ζωὴ
θᾶναι κλειδί χρυσὸ τοῦ παραδείσου.

ΘΥΜΗΣΟΥ

Θυμίσου κόρη μου τὸ βράδῳ
'σὰν ξεγυμνωμένης τ' ὠραῖό σου σῶμα
'στὸ μαλακό σου 'σὰν πέφτεις τὸ στρώμα
κι' ὕπνο γυρνεῖς 'στὸ σκοτάδι,
Θυμίσου λόγια καὶ ματιές,
ἀγάπης μῦρ' ἀναλαμπές
κι' ἀστρῶν, φιλήματα γλυκὰ
κι' ἀγγέλων ἄφθαστα φτερά,
Θυμίσου.

Μὲ τέτοι' ἀγρύπνια πάντα σκέψι
καὶ θὰ 'ντραπῆ κι' ὁ ὕπνος νὰ σὲ πάρῃ,
Μ' ἂν κοιμηθῆς, ὁ ὕπνος σου τὴ χάρι
τοῦ νοῦ δὲν θὰ μοσοῖ νὰ κλέψῃ·
Μέσ' 'στῶνειρό σου 'πειὸ λαμπρὴ
θὰ βασιλεῦῃ ἡ σκέψι αὐτὴ
καὶ θὲ ν' ἀκούης μὴ λαλιὰ
νὰ σοῦ φωνάζῃ σιγαλά,
Θυμίσου.

ή ταυτότης ούτε φιλία, ούτε έρωσ βεβαίως, δύναται να κληθῆ, διότι ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ αἰσθημὰτα προϋποθέσσι τὴν ὑπαρξίν δύο διαφόρων καὶ εἰς πᾶσαν σχέσιν διακεκριμένων προσώπων, ἅτινα συνάπτουσιν εἰς ἀμοιβαίαν συμπάθειαν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἀνδρογύνου τὰ δύο ἄτομα συναποτελοῦσιν ἐν ἀδιασπάστῳ καὶ τὸ ὑποκειμενὸν τῆς φιλίας θὰ ἦτό πως σύναμα καὶ ἀντικείμενον. Ὁ μεταξὺ τῶν συζύγων σεβασμὸς καὶ ἡ ἀμοιβαία ἀφοσίωσις εἶναι ἡ ἀμεσὸς καὶ ἀναγκαία τοῦ γαμικοῦ δεσμοῦ συνέπειαι κατὰ τὰ παραγγέλματα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς, ἐν ᾧ ἡ φιλία εἶναι αὐτογενής, μὴ παρομικροῦσα ἀναγκαιῶς εἰς προϋπάρχουσαν τινα νομικὴν ἢ ἠθικὴν σχέσιν. Διὰ παραπλήσιον ἀποχωρίζομεν λόγον καὶ τὴν μεταξὺ συγγενῶν προσώπων στοργήν, ἣν ὑπέρτερος ἠθικὸς καὶ φυσικὸς νόμος διακελεύεται, τὸ δὲ ζήτημα οὕτως ὑφίσταται διὰ τὰ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐκτεθεισῶν σχέσεων διατελοῦντα πρόσωπα.

Ἡ ἀκριβὴς τῆς ἐννοίας τῆς φιλίας ἐπίγνωσις καὶ ἡ εὐκρινὴς τῶν ὁρίων αὐτῆς διαγραφὴ ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸν ἔρωτα, ὅστις μόνον, φρονούσιν οἱ πολλοί, διέπει τὰς μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σχέσεις, δύναται νὰ χορηγήσῃ ἀσφαλῆστερον τὸν μίτον ἀπαντήτου ἐκζητήσεως.

Τρία κύρια αἰσθημὰτα ἀποκαλύπτονται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἔλκουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς ὁμοίους του, συνέχοντα τὰ μὲλη τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας: ἡ *κοινωνικότης*, ὁ ἔρωσ, ἡ *φιλία*. Ἄτομον ὁμοιογενὲς ἡμῖν διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἐστὶ πρὸς ἡμᾶς ἀρεστόν· ἐντεῦθεν ἡ θεμελιώδης ἐκείνη ῥοπή τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἀνθρώπον, ἣν καλοῦμεν *κοινωνικότητα*. Πρόσωπον φύλου τινὸς ἀρέσκει πρὸς πρόσωπον φύλου ἑτέρου, μόνον διότι εἶναι φύλου διαφόρου· ἐντεῦθεν ἑτέρα ῥοπή τὴν διαιώνισιν τοῦ εἶδους τέλος ἔχουσα, ἣν καλοῦμεν *ἔρωτα*. Τέλος ἀνεξαρτήτως τῆς ἀνθρωπικότητος καὶ τοῦ φύλου, ἕκαστον ἄτομον κέκτῃται ἰδιότητάς τινας, ἀρετάς, χαρίσματα, ἅτινα διακρίνουσιν αὐτὸ καὶ δύναται νὰ τὸ καταστήσῃ ἰδιόζωντος ἀρεστόν πρὸς τινὰς τῶν ὁμοίων του· ἐντεῦθεν τρίτη τις κλίσις, ἣτις ἐστὶν ἡ *φιλία*. Οὕτως ἡ κοινωνικότης καὶ ὁ ἔρωσ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μὴ αὐταρκειᾶς τοῦ ἀνθρώπου, ἐμπνευσίς αὐτῆς τῆς φύσεως πρὸς πάντας ἀδιαστικῶς, ἀλλ' ἡ φιλία εἶναι οὐσιαστικῶς διάφορος. Ἡ πρὸς ἐνότητα ῥοπή, ἡ κοινωνικότης, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἀγέληδὸν ζῶντα θηρία, καὶ εἰς οὐκ ὀλίγα μάλιστά φυτὰ, τὰ λεγόμενα κοινωνικά, μόνον κατ' εἶδος καὶ ἀνάπτυξιν διαφέρουσα τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἀνθρώπου, κατ' οὐσίαν ὑφισταμένης τὴν ἐπενέργειαν τῶν φυσικῶν νόμων τῆς ἐνότητος, ἀκαταγωνίστως ἐνεργούντων καὶ σὺν τῷ χρόνῳ δημιουργούντων τὰς μεγάλας ἐκείνας ἠθικὰς κοινωνίας, ἀπὸ στοιχειώδους καταστάσεως προελθούσας, ἡμιστὰ διαφερούσης τῆς ἀρχικῆς ἐνότητος τοῦ κοινωνικοῦ φυτοῦ καὶ ζώου. «*Πάντα τὰ ὄντα πρὸς τὸ ὁμοιογενὲς ἀπεύθει*».—Ὁ ἔρωσ, ἡ παλαιόνοσ αὐτῆ πρὸς διαιώνισιν τοῦ ἀνθρώπου τάσις, εἶναι ἡ μυστηριώδης ἀποκάλυψις αὐτῆς τῆς φύσεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ συνειδήσεως, ἐπίσης ἀπολύτως καὶ ἐπιτακτικῶς καὶ μεταξὺ τῶν κατωτάτων ὀργανικῶν ὄντων ἐκφαινομένη. Μόνη ἡ *φιλία* παρίσταται ὡς ἡ εὐγενὴς τῆς ἐλλόγου ὑπάρξεως προνομία, ξένη πάσης ἐνύλου φυσικῆς ἐπιβολῆς, οὕσα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτιμήσεως ἀρετῆς τινος τοῦ ἀτόμου.

Τούτων τεθέντων ἐρωτῶμεν: ἀφ' οὗ οὕτω διαστέλλεται ὡς κατ' οὐσίαν διάφορος πάντῃ τοῦ ἔρωτος φιλία, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἀτόμων φύλου διαφόρου; Δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἀνθρώπον τῆς ὕλης, δὲν ἀποτεινόμεναι πρὸς τὸν εἰδῶτα νὰ τρυφᾷ μόνον εἰς τὰς αἰσθη-

τικὰς ἀπολαύσεις· ὑποβάλλω τὸ ἐρώτημα πρὸς τὸν πνευματικὸν ἀνθρώπον, τὸ ἄτομον τοῦ εὐγενούς ἠθους καὶ τῆς ὑγινοῦς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Ἐὰν μήτηρ τῆς φιλίας εἶναι ἡ ἐκτίμησις, διατὶ ἡ ἐκτίμησις ἀπέναντι τοῦ ἀνδρὸς γυναικείας ἀρετῆς νὰ μὴ γενῆ τὴν φιλίαν, ἀλλὰ νὰ τερατεῦται ὅσα χαμαιζηλοτέρα αἰσθημὰτα συλλήβδην συνήθως συγκαλύπτονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος; Σεβόμενος τὴν ἠθικὴν ἀξίαν, ἐκτιμῶν τὴν ὑπεροχὴν τῆς πνευματικῆς δυνάμεως ἀτόμου τινὸς ἄλλου ἢ ἐγὼ φύλου, καὶ εὐαρεστούμενος ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ ἀναστρεφῆ, πῶς δὲν συνδέομαι μετ' αὐτοῦ ὑπὸ φιλίας, ἣτις εἶναι ἡ ἀπήχησις τῆς ἐκτιμήσεως, ἀλλὰ δι' ἔρωτος, ἀφ' οὗ τούτου σκοπὸς ὑπόκειται ἡ διαιώνισις, ἀφ' οὗ εἰς τὴν ἐννοίαν αὐτοῦ λανθάνει στοιχεῖον φυσικόν, ὕλικόν, ξένον πρὸς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς διαλογισμοὺς μου, ἀλλότριον δὲ πρὸς ὅ,τι ἐννοῶ καὶ αἰσθάνομαι, πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως εὐλάβειαν, τὴν συμπάθειαν τὴν ἀγνήν;

Ἐν τῷ πνευματικῷ κοινῷ ἀνθρώπῳ ἀναμφιλέκτως δὲν ἀναδύεται ἀσπίλος πάντοτε ἡ φιλία πρὸς διαφόρου φύλου ἄτομον, ἀλλὰ οὐδέποτε, νομίζω, πρέπει νὰ ἀντιδῶμεν ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων, ἐκ τῆς ταπεινῆς καὶ ἀξέστου φύσεως ἐγγειρήματα, ἀλλ' ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὴν τελειότεραν ἠθικὴν ἐμφάνειαν τῷ θεοσπεσίου ἀπεικασματος. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ αἰσθάνομαι τὴν δύναμιν νὰ βεβαιώσω, ὅτι ἐν τῇ ἄγχι τανῦν ἐξελεῖται τοῦ κατ' ἰδίαν βίου μου πραγματικὰ διδόμενα στερεὰν ἐν ἐμοὶ ἐροῖζωσαν τὴν πεποιθήσιν, ἐκ τῆς ἀμειψοῦς ἀποφαινομένου φιλίας, ἣν ἐκτίμησις προσήκουσα ἐδημιούργησέ μοι ἀπέναντι πλειόνων ὑπάρξεων ἑτεροειδῶν, προσεπιμαρτυρεῖ μοι δὲ διάσημος συγγραφεὺς ἡ Mme de Lambert, παραδειχόμενη καὶ ἰδιαίτερος ἐκδιθυραμβοῦσα τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλίας. Ἐνιοί, παραδεχόμενοι τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, τὴν περιστελλοῦσιν ἐντὸς ὁρίων στενωτέρων, ὑποστηρίζοντες ὅτι δὲν ἐκτείνεται ἡ μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φιλία ὅσον δέον νὰ ἐκτείνῃται ἡ πραγματικὴ φιλία ἀτόμων ὁμοειδῶν, ἐνοποιούσα εἰς μίαν καὶ μόνην τὰς τύχας τῶν δύο προσώπων παρισταμένη ὡς ψυχὴ μία ἐν σώμασι δύο, ὁ δὲ de Sénancour λέγει: «*si cette amitié admet l' amour, l' amour y jettera du trouble, y introduira ses inégalités, ses craintes, sa lassitude; si l' amour en est exclus, sette reserve, incomode pour les sens, genera l' affection, établira une contrainte habituelle, et empêchera cet abandon de toutes chocs qui est le charme de l' amitié*». Ὅσον ἰσχυρὴν καὶ ἂν αἰσθάνωμαι τὴν φωνὴν μου ἀπέναντι τοῦ ὕψους τοῦ θέματος καὶ τῆς περιωπῆς ἀφ' ἧς ἐναντία ἐκφέρονται γινώμαι δὲν ἀποκνῶ νὰ προβάλλω τὴν ἰδίαν μου πεποιθήσιν ἐπὶ τοῦ ἀνατεννομένου ζητήματος. Δὲν πρόκειται δὲ, σημειωθῆτω, νὰ συναγάγωμεν τὸ συμπέρασμα ἐκ τοῦ συνήθως συμβαινόντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ διότι καὶ μίαν μόνην ἐξαιρέσιν ἐπιφανῆς κυροῖ πρακτικῶς τὴν θεωρίαν ἡμῶν. Παραδεχόμενοι δὲ ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα εὐμένεια δύναται νὰ τηρηθῆ ἀρχαῆς πάσης αἰσθητικῆς ἐπιθυμίας προσιδιαιζούσης τῷ ἔρωτι, δὲν θεωροῦμεν αὐτὴν ἑτερομερῆ, ἀλλὰ πειθόμεθα ὅτι ἡ σχέσις αὐτὴ δὲν δύναται νὰ υποβιβασθῆ ἐν τῷ πνεύμονι τῆς γυναικῆς, οὕτω δὲ παραδεχόμεθα τὸν δεσμὸν τῆς φιλίας ἀμφοτέρωθεν τελειὸν καὶ ἰερόν. Ἐρῶσ καὶ φιλία εἶναι δύο αἰσθημὰτα κατὰ τὸ περιεχόμενον διάφορα, διαφόρως δὲ γεννῶνται καὶ ἀναπτύσσονται, ὥστε τὸ ἐν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς νὰ ἔγῃ προϋπόθεσις ἢ νὰ ἀποκλείῃ τὸ ἕτερον. Ὁ ἔρωσ γεννᾶται ἀποτόμως, ἄνευ σκέψεων καὶ μελετῶν, ἐξ ἰδιοσυγγρασίας ἢ ἀδυναμίας, ἡ φιλία μορφοῦται μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον, διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἀρετῆς καὶ

τῆς ἐντεῦθεν ἠθικῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἀτόμου. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ ἀσθένεια τῆς θελήσεως τυφλῶς ἀφοσιουμένης καὶ ὑπερετούσης πρὸς ἕτερον θελήσιν, ἡ φιλία εἶναι ἡ ὑγιεινέστερα ἐκδηλωσὶς τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀτόμου βουλήσεως. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἐνστιγμιακὴ τοῦ ἀνθρώπου προδιάθεσις, ἡ φιλία εἶναι ἡ ἀγνή κἀρῆ τῆς ἐν ἐπιγνώσει ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀτόμου, εἶναι ἔννοια ἐξόχως ἠθικῆ. Ἄφ' οὗ ἕτερος δι' ἑκάτερον τῶν δύο τούτων αἰσθημάτων ὑφίσταται γενεσιουργὸς λόγος, διάφορον πάντῃ περιεχόμενον, καὶ πρὸς ὅλως ἄλλοιον τείνουσι σκοπὸν καὶ τέλος, ποῖον σημεῖον ἐπαφῆς εὐρίσκειται μεταξύ αὐτῶν, κατὰ τὶ δύναται νὰ συγκρουσθῶσιν καὶ νὰ καταβληθῆ τὸ ἐν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τέλειον ὑπ' αὐτοῦ ἀπορροφώμενον; Ἡ ἀρνήσις τῆς φιλίας μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν θὰ ἦτο παραγνώρισις, ἀθέτησις τῆς εὐγενεστερᾶς ἐκδηλώσεως τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, ἡ ἀμφισβήτησις αὐτῆς ἐστὶν ἀρνήσις ἐκείνου ὅπερ ὑπάρχει ἀνθρωπικότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς ὄντι κατ' ἐξοχὴν ἠθικῶ.

Ἀθήνησι τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1898.

ΠΕΤΡΟΣ Δ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ (δ ρ)

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

(Συνέχεια)

4). Καθ' ἑβδομάδα θέλει δίδεσθαι μία παράστασις, ἣτοι θέλει ὑποβάλλεσθαι κατ' ἀρχὰς ἐν νέον ἔργον καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἐπαναλαμβάνεσθαι, οὕτως ὥστε, κατὰ δεκαπενθημερίαν νέον νὰ παριστᾶται ἔργον. Ἀνάγκη ἐπομένως, ἵνα παρευρίσκωνται πάντες εἰς τὰς δοκιμάς, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Προέδρου ὀριζομένην καὶ ἀγγελολομένην ὥραν, οὐδενὸς δυναμένου ν' ἀπουσιάσῃ, πᾶς δὲ ἀπουσιάζων ἐπιπλήσσει μὲν τὸ πρῶτον ἐπὶ ἀμελείᾳ, ἐν ὑποτροπῇ δὲ καὶ συνεχεῖ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ παραλείψει διαγράφεται τοῦ καταλόγου τοῦ Συλλόγου, ὡς μὴ παρέχων ἐμπιστοσύνην. Ἄνωφελές νὰ εἴπωμεν, ὅτι, κατὰ τὰς δοκιμάς, δέον νὰ ἴσταται τις μετὰ πάσης ἀξιοπρεπείας καὶ ἄνευ συνεχῶν ψιθυρισμῶν, καὶ τοι μεταξύ προσώπων καλῆς ἀνατροπῆς οὐδὲ νύξιος περὶ τοιούτων δέον νὰ γίνηται. Πλὴν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπιτρέπεται ἡ εἰσοδία, διαρκουσῶν τῶν δοκιμῶν.

5). Κατ' ἀνάγκην ἐν τῷ Συλλόγῳ τούτῳ δέον νὰ παρευρίσκωνται καὶ αἱ χοῖδοι τοῦ Θεάτρου μετὰ τῶν μητέρων αὐτῶν, ἐὰν χρειᾶ, νὰ φέρονται δὲ πάντοτε μετὰ πάσης σεμνοπρεπείας. Οὐδενὶ ἄλλῳ, διαρκουσῆς τῆς παραστάσεως, ἐπιτρέπεται ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς παρουσία, πλὴν τῶν παριστανόντων καὶ τῶν ἀναγκαιῶν ἐν αὐτῇ προσώπων.

6). Τοῦ Συλλόγου σκοποῦντος νὰ παράσῃ ὠφέλειαν τινα τῷ ἐργολάβῳ τοῦ Θεάτρου, ἵνα δύναται ν' ἀνταποκρίνηται εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ἐνθαρρύνηται πρὸς ἐξευρεσιν πάντοτε προσώπων ἱκανῶν καὶ πεπειραμένων ἐν τῇ μουσικῇ, χορηγῆται τῷ ἐργολάβῳ, ἵνα αἱ εἰσπράξεις τῆς εἰσοδοῦ μένωσιν πρὸς ἴδιον ὠφελος, λαμβάνοντος ὁμῶς αὐτοῦ πρόνοιαν περὶ ὄλων τῶν ἀναγκαιῶν ἐξόδων τοῦ Θεάτρου, τῆς παραστάσεως, τῶν ἐκλεγμένων ἔργων καὶ τῶν σκηνικῶν, ἅτινα θὰ ὦσι πάντοτε εὐπρεπῆ καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸ παριστανόμενον ἔργον. Πλὴν τούτου, ὑπο-

χρεοῦται νὰ καταβάλλῃ δι' ἐκάστην παράστασιν εἰς χεῖρας τοῦ κ. Προέδρου τὸ ποσὸν τριῶν μέχρι τεσσαράκοντα ταλλήρων διὰ τὴν ἀπόκτησιν, ἣτις δέον νὰ ἐνεργῆται ὡς πρὸς τὴν συλλογὴν νεωτέρων ἐγκεκριμένων θεατρικῶν ἔργων, ἣτις θέλει ἀνήκει πάντοτε τῷ Φιλοδραματικῷ Συλλόγῳ καὶ χρησιμεύει διὰ τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ κωμικὰς παραστάσεις, κατὰ τε τὸ ἐνεστώσ καὶ τὰ ἐπόμενα ἔτη.

7). Ὁ Πρόεδρος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐπὶ ἐν ἔτος δύναται νὰ προσλαμβάνῃ συνέταρον ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ δὲν θὰ ἐπέτρεπον αὐτῷ, ἵνα μόνος ἐκπληροῖ τὰς ἄς ἀνελάβεν ὑποχρεώσεις.

8). Ἀπαντες οἱ ὑπογεγραμμένοι ὑπόσχονται ἐν τιμῇ, ἵνα ἀπαρεγκλήτως ἐκτελώσι τὰς ἄνω ρηθείσας ὁδηγίας, αἵτινες ἐθεωρήθησαν ἀναγκαῖαι καὶ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν καλὴν τάξιν, εὐδοκίμησιν καὶ πρόοδον τοῦ Φιλαρμονικοῦ τούτου Συλλόγου καὶ ἄς ὑπογράφουσιν, ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀπάσας τὰς ἐν ἰσχύι τοῦ θεάτρου ὁδηγίας καὶ ῥήτρας.»

Μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἀνωτέρω καταστατικοῦ ὑπὸ τῶν μνημονευθέντων εὐπατριδῶν, ὁ Σύλλογος ἤρξατο τῶν παραστάσεων αὐτοῦ. Ἐν τῷ θεάτρῳ ἐκείνῳ καθήρξαντο τοῦ σταδίου αὐτῶν, καὶ τινες περιφανεῖς κατόπιν αἰδοί, ὡς ὁ ὀξύφωνος Verget καὶ ἄλλοι. Αἱ κωμῳδίαὶ καὶ τὰ δράματα ἐδιδάσκοντο ἰταλιστῶν, λίαν δ' ἐπιτύγχανον οἱ ἀδελφοὶ Κανδιάνος καὶ Γεώργιος Ρώμης εἰς τὰ σοβαρὰ μέρη, καὶ περ τοῦ Γεωργίου διακριθέντος καὶ εἰς τὰ εὐτράπελα, ὁ Φραγκίσκος Δομενεγινης ἀμίμητος κωμικός, ὁ Γραδενίγος Ψυμάκης κωμικός, ὁ Παῦλος Γαῖτας εἰς τὰ σοβαρὰ, ὁ Σπυρίδων Ξυδίας, δικαστὴς ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς τὰ σοβαρὰ, ὁ Κωνστ. Νεράντζης εἰς τὰ κωμικά, ἐπισκιασθεὶς κατόπιν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ ἀπαραιμίλου κωμικοῦ Διονυσίου. Τὰ κυριώτερα γυναικεῖα μέρη ὑπέδυστο ἡ Αἰκατερίνη Βιαγκίνη, τὸ δὲ εἰσπραττόμενον τῶν εἰρητῶν ποσὸν διετίθετο ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν.

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1822 οἱ ἐρασιτέχνηαι Κ. Δραγῶνας, Κ. Νεράντζης, Ἰω. Α. Κομιώτης, Πέτρος Μάτσας καὶ Κωνστ. Γ. Μακρῆς ἀπεφάσισαν ἵνα δώσωσι παράστασιν κωμωδίας ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ. Κύριος σκοπὸς αὐτῶν ἦτο, ἵνα τὸ ἐκ ταύτης κέρδος διατεθῆ ὑπὲρ τῶν ἐργασιῶν τῆς τότε ἀρχαμένης νέας ὁδοῦ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Διονυσίου μέχρις ἐκείνου τοῦ Ἁγ. Χαλαμάμπου, ἡ δὲ κωμῳδία, ἣτις ἐμελλε νὰ παρασταθῆ, ἦτο «**Τὰ ἀδελφικὰ μίση**» (Le discorde fraternelle), ἐν τῶν ἀρίστων τοῦ Kotzebue δραμάτων. Ἀλλὰ καὶ κατ' Αὐγουστον ἰδίου ἔτους ἐζητήθη ἄδεια παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ σχηματισθῆ ἕτερος σύλλογος ἐρασιτεχνῶν, τοῦ πρώτου διαλυθέντος, ὅπως καθ' ὄλον τὸ φθινόπωρον καὶ τὰς ἀπόκρεω ἐπομένους ἔτους πρὸς παράστασιν ἐν τῷ θεάτρῳ κωμωδιῶν τινῶν τοῦ Γολδόνη καὶ, ἀφαιρουμένων τῶν ἐξόδων, πᾶσα ὠφέλεια διατεθῆ ὑπὲρ τῆς, ὡς ἄνω, νέας ὁδοῦ.

Βραδύτερον, τῇ συνδρομῇ πολλῶν Ζακυνθίων ἀπεφασίσθη ἡ ἰδρυσις, πλείσιον τῆς πλατείας, θεάτρου, ὅπερ ἐμελλε νὰ κληθῆ Ἄδαμ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Ζακύνθῳ ἀφίξεως τοῦ λόρδου Ἀρμωστοῦ Ἄδαμ. Τὸ ὠφέλιμον τοῦτο ἴδρυμα γενικῶς ἐπεδοκιμάσθη, πλείστοι δ' ἐσπευσαν, ἵνα υπογράψωσι τὸ σχετικὸν ἀπὸ 9 Μαρτίου 1826 καταστατικόν, ἐπιτρόπων ἐκλεγθέντων τῶν κ.κ. Γεωργίου Κουμούτου, Διον. Κεφαλινῶ καὶ Ἰωάν. Βερυκίου, οἵτινες καὶ ἐζήτησαν ἄδειαν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἰδρυμένου θεάτρου ἐπὶ ἐδάφους δημοσίου. Πλὴν τῶν ὑπαρχόντων κεφαλαίων μὴ ἐπαρκούντων πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς, ἐζήτησαν διὰ τῆς ἀπὸ 20 Δεβρίου ἰδίου ἔτους ἀναφορᾶς αὐτῶν οἱ ἀνωτέρω, ἵνα πρὸς τὸν σκοπὸν δοθῆ

αυτοῖς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως βοήθημά τι χρηματικόν. Ὡς φαίνεται ὁμως, τοιαύτη τις συνδρομὴ δὲν ἐχορηγήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἐπομένως ἢ τοῦ θεάτρου οἰκοδομὴ δὲν ἐτελειοποιήθη· διότι καὶ ἐν ἔτει 1834 διάφοροι εὐπατρίδαι τῆς Ζακύνθου ἐζήτησαν δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν, ἵνα παραχωρηθῆ αὐτοῖς πρὸς ἰδρυσιν, ἰδίαις δαπάναις, θεάτρου, εἴτε τὸ κατάστημα, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη ἀλατος, εἴτε ὁ σιτοβολῶν, (Fondaco), οὐ μέρος ἐχρησίμευεν, ὡς ἀποθήκη τροφίμων τῆς φρουρᾶς τῆς νήσου, ἀμφότερα ταῦτα ἀνήκοντα τῷ Ἐπαρχεῖῳ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐναυάγησεν.

Οὐχ ἦπτον, ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1836 ὁ ἐκ Μελίτης ἰταλὸς Ἰωσήφ Καμιλιέρης (Camilieri) τῇ συνδρομῇ πολλῶν Ζακυνθίων καὶ τῇ ἀδείᾳ τῆς ἐπιχωρίου διοικήσεως, ἰδρυσεν ἐν τῇ νῦν πλατεῖᾳ Γεωργίου Α', τότε δὲ πλατεῖα ἀσκήσεων, — θεωρουμένη πάντοτε ὡς δημοσία ἰδιοκτησία καὶ ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῆς Ἐνετοκρατίας διαφόρων ἰδρυθέντων οἰκοδομῶν, ἐν οἷς καὶ τὸ ὑγειονομεῖον, — προσωρινὸν ξύλινον θέατρον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀπόλλων», ἐν ᾧ πολλαὶ ἐδίδθησαν παραστάσεις καὶ ὅπερ βραδύτερον ἐκτίσθη ἐξωτερικῶς, ἢ δὲ Κυβερνήσεις, ὡς συνδρομὴν τοιαύτης ὠφελίμου τέρφews παρεχώρει ἐτησίως 500 κολονάτα (τάλληρα). Ἐργολάβος τοῦ θεάτρου τούτου ἐγένετο ὁ αὐτὸς Καμιλιέρης, ὅστις, κατὰ τὴν θεατρικὴν περίοδον 1837—1838 ἀνεθίβασεν ἐπὶ σκηνῆς τὰ ἐξῆς ἔργα: «La Parisina», — «La Sonnambula», — «La Straniera», «La Cenerentola», — «L'Anna Bolena», — «L'assedio di Corinto» καὶ — «L'orfanelia di Ginevra». Τῷ ἐπομένῳ ἔτει 1838—39 ἐργολάβος ἀνεδείχθη ὁ ἰταλὸς Ἰωάννης Μπετάλλης (Bettali), ὅστις ἀπὸ τῆς 8ης Ἀπριλίου μέχρις Ἰουνίου 1839 ἀνεθίβασε δύο μόνον ἔργα «Il Belisario» καὶ ἕτερον ὑπὸ τῆς διοικήσεως ὀρισθέν. Ὁ αὐτὸς ἐνθαρρυνθεὶς ἀνέλαβε τὴν ἐργολαβίαν καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον θεατρικὸν ἔτος 1839—40, ὅτ' ἐδίδθησαν τὰ ἐξῆς: «Marino Faliero», — «Lucia di Lamermoor», «I. Puritani», — «La Gazza ladra» (τοῦ Rossini), — «Un'avventura di Scaramuccia» καὶ — «Gli Esposti» (ἀμφότερα τοῦ Ricci).

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΗ ΜΙΚΡΟΥΛΑ ΜΟΥ

Εἶνε τὰ δυὸ ἀχειλάκια σου
σὰν ρόδα κλειστ' ἀκόμα
ποῦ κλείουν τὰ φιλάκια σου
'ς τ' ἀπάρθενό σου στόμα.

**

Μὰρ σὰν ἐλθῇ τῆς Νειότης σου
μαγιάριλο θ' ἀνοίξουν
μὲ τὰ φυλιὰ τῆς πρώτης σου
ἀγάπης, γὰρ τὰ σμίξουν.

I. Γ. ΓΙΑΝΝΟΤΚΟΣ

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐπάρχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι δι' ὀλίγων λέξεων γεννοῦσιν ἡμῖν πολλὰς ἰδέας, ἐν ᾧ ἄλλοι διὰ πολλῶν λέξεων ὀλιγίστας, ὡς οἱ δύο ὠροδεῖται, ἐξ ὧν, ὁ βαινῶν βραδέως σημειοῖ τὰς ὥρας, ὁ δὲ ταχέως τὰ λεπτά

Liszt.

**

Οἱ Μεγάλοι ἄνδρες ὑπερβαίνουν: τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν κεφαλὴν, ὡς πρὸς τοὺς πόδας τοὺς ἔχουν ὄλοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἰσοπέδου

Pascal.

**

Ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς Παρίσιους τῷ 1815 εἶχε ἐπιθεωρήσει τὸν στρατὸν του ἐπὶ δύο ἡμέρας. Μεταξὺ τῶν θεατῶν ἀνεγνώρισε τὴν δεσποσύνην Mars, ἢ ὅποια εἶχε προχωρήσει εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ὅπως κάλλιον παρατηρήσει τὸ πρὸ αὐτῆς θέαμα. Ὁ Ναπολέων πλησιάζας αὐτὴν τῆς εἶπεν: — Τί κάμνετε αὐτοῦ δεσποσύνη Mars; Αὐτὴ ἢ θέσις δὲν ἀρμόζει εἰς σᾶς. Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ἡ εὐφυὴς ἠθοποιός, βαρυνθεῖσα νὰ βλέπω ἐπὶ σκηνῆς τὰς γελοιουργίας τῶν ἡρώων, ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ ἴδω τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῶν.

**

Ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν ἐξ Ἰταλίας ἐπιστροφὴν του περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας. Ἐνῶ ἡμέραν τινα ἀφηγεῖτο αὐτοῖς τὰς ἐν Ἰταλίᾳ ἐνδόξους μάχας του, ἢ σύζυγός του τὸν ἐπλησίασεν καὶ ἐλαφρῶς κτυπήσασα τὸν ὄμον του παρεκίλεσεν αὐτὸν νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὸ σαλόνι. — Κύριοι, εἶπεν ὁ Ναπολέων, σᾶς προσκαλῶ μάρτυρας ὅτι ἡ σύζυγός μου με ἐκτύπησεν. — Ὅλοι γνωρίζουν, προσέθηκεν ὁ Collin d'Harleville, ὅτι αὐτὴ μόνον ἔχει αὐτὸ τὸ πρόνομον»

— 2 —

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Φλύαρός τις ἐκ τῶν γνωστῶν μας, καὶ πνεύματος ἐστερημένος, ἀφ' οὗ διὰ τῶν ἀνοησιῶν του κατεζάλισεν ἐπ' ὀλόκληρον ὥραν τὴν συναστροφὴν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὐρίσκετο, ἀποταθεὶς ἐπὶ τέλους εἰς κυρίαν τινα εἶπε·

— Κυρία μου, δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι ὀμιλῶ ὡς βιβλίον;

— ὦ! Μάλιστα, κύριε, ὡς βιβλίον ἀπὸ τὸ ὅποιον δὲν λείπει ἄλλο εἰμὴ τὸ δέσιμον.

**

Ἐπὶ τῇ πρὸ ἡμερῶν αὐξήσει τῆς τιμῆς τοῦ ἄρτου.

— Παιδί μου, ἔλεγε πατὴρ πρὸς τὸ τέκνον του, νὰ μὴ τρώγῃς πολὺ ψωμί διότι ὑψώθηκε.

— Ἄ, γι' αὐτὸ κ' ἐγώ, καλὲ μπαμπά, τὸ κατεβάζω μὲ ὄρεξι.

Τύποις Νομικῆς